
RECENZJE

„Studia Pastoralne” 2010, nr 6, s. 335–385

Magdalena Kudelka, *„System parafialnych komórek ewangelizacyjnych” jako nowa propozycja dla duszpasterstwa. Studium pastoralne* („Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” 43), Księgarnia św. Jacka, Katowice 2008, ss. 226, ISBN 978-83-7030-612-0.

Magdalena Kudelka wydała drukiem w 2008 roku swoją rozprawę doktorską, noszącą wyżej przytoczony tytuł. Przedmiotem zainteresowania autorki jest w tej rozprawie naukowa refleksja nad takim modelem parafii, który harmonizowałby w praktyce z eklezjologią Soboru Watykańskiego II, tj. ułatwiał urzeczywistnianie się parafii rozumianej dziś i teologicznie interpretowanej jako duża wspólnota małych wspólnot. Chodzi więc w książce o refleksję nad taką parafią, w której zostałyby podjęta i na sposób ciągle realizowana szeroko rozumiana ewangelizacja, tj. ewangelizacja pierwotna (podstawowa) – jako działalność o charakterze kerygmatycznym, skierowana na niewierzących (zamieszkujących teren parafii), oraz ewangelizacja nowa (re-ewangelizacja) – jako działalność skierowana na ochrzczonych, lecz niepraktykujących członków parafii lub praktykujących słabo, bądź też nie odczuwających żadnej potrzeby angażowania się w życie parafii, a przez parafię w życie Kościoła (por. s. 15).

Całość opracowanego przez siebie materiału Magdalena Kudelka zebrała i uporządkowała w siedmiu rozdziałach, poprzedzając je spisem treści (w języku polskim i angielskim), wykazem skrótów i wstępem. Otwierający rozprawę spis treści (s. 7–9 i 10–12) zaznajamia z tytułami poszczególnych rozdziałów i punktów, a także z odpowiadającymi im stronami. Nie wylicza natomiast tytułów podpunktów (z odpowiadającymi im numerami stron), które w swojej strukturze posiadają punkty I, II, IV i VII rozdziału. W wykazie skrótów (s. 13) zestawione zostały i objaśnione skróty, jakie mają zastosowanie w treści rozprawy. We wstępie (s. 15, 16) autorka prezentuje powzięty przez siebie zamiar i wyznaczony do osiągnięcia cel. Wszystko rozpoczyna się zasygnalizowaniem kwestii dynamicznego rozwoju po Soborze Watykańskim II ruchów i wspólnot, które – aczkolwiek dają impuls życiu parafii – nie obejmują jednak i swym zasięgiem nie przyczyniają się do całościowego zreformowania jej struktury. Modelowy przykład parafii, która

opiera swą strukturę na małych grupach zaangażowanych w ewangelizację oraz w posługę Kościołowi i światu, poznała Magdalena Kudelka w Mediolanie. Istnieje tam parafia św. Eustorgiusza, która od lat żyje i działa duszpastersko w oparciu o „system parafialnych komórek ewangelizacyjnych”, który nie utożsamia się z żadnym ruchem ani stowarzyszeniem, lecz stanowi sposób na odnowione istnienie i funkcjonowanie całej parafii w myśl soborowej eklezjologii (por. s. 58). Oznacza to, że wspomniana parafia, świadoma faktu, iż stanowi jakby najmniejszą część Kościoła (por. DA 10), mistycznego, niemniej żywego organizmu, zmierza do przerodzenia się w system komórek, a więc pragnie istnieć na sposób „rozsianych po domach”, tj. jakby wychodzących w kierunku środowiska i żywotnie w nim obecnych małych (najwyżej kilkunastoosobowych) wspólnot ewangelizacyjnych, regularnie odbywających spotkania ewangelizacyjne w domach wyznaczonych liderów. Ponieważ wspomniany system komórek jest zjawiskiem stosunkowo nowym, podjęte zostały przez autorkę badania, prowadzące do wykazania, na ile ów modelowy przykład jednej z mediolańskich parafii (na terenie Polski taki sposób organizacji duszpasterstwa wcielały w życie dwie parafie) sprzyja tworzeniu, jak też systematycznemu pogłębianiu braterskich więzi w parafii. Autorka przeprowadziła badania empiryczne wśród osób należących i nienależących do wspomnianych komórek ewangelizacyjnych. W badaniach tych przyjęto ogólną hipotezę roboczą, iż „osoby należące do *systemu parafialnych komórek ewangelizacyjnych* mają głębszą więź z parafią oraz osiągają większą dojrzałość chrześcijańską niż ci, którzy do niego nie należą” (s. 16). Narzędziem wykorzystanym w badaniach stał się kwestionariusz, zawierający dwie następujące podskale: po pierwsze więź z Kościołem, po drugie uczestnictwo w życiu parafii. Analizie i ocenie poddano również takie zmienne, jak: identyfikacja z Kościołem; poczucie odpowiedzialności za sprawy Kościoła; dojrzałość ludzka i chrześcijańska; zaangażowanie w życie parafii, wyrażające się udziałem w liturgii i podejmowaniem rozmaitych posług w parafii (zob. s. 16).

Rozdział pierwszy (s. 17–57), zatytułowany jest „Parafia *wspólnota wspólnot* jako odpowiedź na aktualne wyzwania duszpasterskie – Kościół w poszukiwaniu drogi do człowieka”. Sformułowanie tytułu tego rozdziału podpowiada czytelnikowi, że w trakcie jego lektury zapozna się najpierw z omówieniem współczesnych wyzwań dla duszpasterstwa (pkt 1: s. 18–36), z ogólną sytuacją Kościoła w Polsce i Europie, która w sposób palący wzywa do nowej ewangelizacji (pkt 2: s. 36–48), jak też ze współczesnymi koncepcjami parafii, stanowiącymi odpowiedź na postulaty odnowy parafii (pkt 3: s. 48–57). Rozdział drugi (s. 58–98) nosi tytuł „*System parafialnych komórek ewangelizacyjnych* odpowiedzią na potrzebę nowej ewangelizacji w parafii”. Ten rozdział próbuje wskazać konkretnie, jaka może być odpowiedź na stawiane dziś duszpasterstwu (uprawianemu w naszych parafiach) i opisane w pierwszym rozdziale wyzwania. Ponieważ odpowiedź ta powinna – zdaniem autorki – przybrać imię „system parafialnych komórek ewangelizacyjnych”, dlatego konieczną rzeczą było zapoznanie czytelnika z genezą (pkt 1:

s. 59–64) i charakterystyką owego „systemu” (pkt 2: s. 64–84), ze znaczeniem posługi i formacji liderów, którzy w omawianym „systemie” spełniają kluczową rolę (pkt 3: s. 84–90), jak również z parafią św. Eustorgiusza (na terenie diecezji Mediolanu we Włoszech), w której „system komórek ewangelizacyjnych” się narodził i która – w związku z tym – stanowi wzorcowy przykład jego funkcjonowania w ramach parafialnego duszpasterstwa (pkt 4: s. 90–98). W rozdziale trzecim zapoznaje nas autorka z metodologią, jaką zastosowała w badaniach własnych, przeprowadzonych wśród osób należących do „systemu parafialnych komórek ewangelizacyjnych” (s. 99–106). Jak przystało na tego typu materiał, zapoznawani jesteśmy w nim najpierw z hipotezami i pytaniami badawczymi, jakie zostały w ramach badań postawione respondentom (pkt 1: s. 99, 100), jak również z narzędziami, jakimi w procesie badawczym się posłużono (pkt 2: s. 100). W dalszej kolejności tego rozdziału określona została populacja poddana badaniu (pkt 3: s. 100–103), sposób opracowania wyników (pkt 4: s. 103, 104) oraz przedstawiona została charakterystyka dwóch polskich parafii, w których realizowany jest „system parafialnych komórek ewangelizacyjnych” (pkt 5: s. 104–106).

W dwóch kolejnych rozdziałach książki, tj. w czwartym i piątym, przechodzi autorka do przedstawienia wyników badań, jakie udało się jej osiągnąć na podstawie przedłożonego respondentom kwestionariusza, weryfikującego ich stanowisko szczególnie w dwóch następujących podskalach: więzi z Kościołem i uczestnictwa w życiu parafii. Zagadnienie więzi z Kościołem rozbite zostało w opracowaniu na dwie szczegółowe kwestie (odpowiadające analizowanym i ocenianym dwóm zmiennym), utożsamiające się kolejno z rozdziałami: czwartym (s. 107–127), zatytułowanym „Identyfikacja z Kościołem, jako cecha odróżniająca należących do *systemu parafialnych komórek ewangelizacyjnych* od nienależących do niego”, oraz piątym (s. 128–144), noszącym tytuł „Dojrzałość ludzka i chrześcijańska charakteryzująca członków parafialnych komórek ewangelizacyjnych”. Podczas badania więzi z Kościołem zwrócona została (w rozdziale czwartym) uwaga na rozumienie przez respondentów posłannictwa Kościoła (pkt 1: s. 107–115), na relację, jaka zachodzi w nich pomiędzy ich katolicką tożsamością a stosunkiem do hierarchii Kościoła katolickiego (pkt 2: s. 116–122), jak również na postrzeganie przez nich wpływu Kościoła na świat (pkt 3: s. 122–127). Z uwagą też przyjrzała się autorka (w rozdziale piątym) dojrzałości ludzkiej i chrześcijańskiej członków parafialnych komórek ewangelizacyjnych. Przy czym istotne dla niej podczas czynionych badań były następujące cztery zagadnienia: kryteria dojrzałości ludzkiej i chrześcijańskiej, stanowiącej cel ewangelizacji podejmowanej w „systemie parafialnych komórek ewangelizacyjnych” (pkt 1: s. 128, 129); relacja z Bogiem w życiu respondentów (pkt 2: s. 129–135); postawy wobec innych a dojrzałość chrześcijańska (pkt 3: s. 135–141); odpowiedzialność za Kościół powszechny i lokalny wyrazem dojrzałości chrześcijańskiej należących do parafialnych komórek ewangelizacyjnych (pkt 4: s. 141–144).

Druga ze wspomnianych wyżej podskal miała na celu zweryfikowanie uczestnictwa respondentów (czyli należących i nienależących do „parafialnych komórek ewangelizacyjnych”) w życiu parafii. Rezultaty owej weryfikacji przedstawione zostały w rozdziale szóstym (s. 144–160), w postaci następujących szczegółowych kwestii: sposób postrzegania parafii przez należących do parafialnych komórek ewangelizacyjnych (pkt 1: s. 145–151); udział w życiu parafii przez należących do „systemu parafialnych komórek ewangelizacyjnych” a odniesienie do osoby proboszcza (pkt 2: s. 151–156); zaangażowanie w życie parafii poprzez podejmowane posługi (pkt 3: s. 156–160).

W rozdziale siódmym omawianej książki przedstawione są wnioski i postulaty, przydatne dla adaptacji „systemu parafialnych komórek ewangelizacyjnych” dla Kościoła w Polsce (s. 161–187). W rozdziale tym zostają zasygnalizowane cztery główne kwestie, z których dwie (druga i czwarta) rozbite są na wewnętrzne konkluzje szczegółowe. Pierwsza z kwestii podkreśla „Oryginalność i efektywność *systemu parafialnych komórek ewangelizacyjnych* jako nowej propozycji dla duszpasterstwa w odpowiedzi na aktualne wyzwania duszpasterskie” (pkt 1: s. 162–165). Druga kwestia wskazuje na „Możliwości i korzyści wynikające z realizacji *systemu parafialnych komórek ewangelizacyjnych* jako nowej propozycji dla duszpasterstwa w odpowiedzi na postulaty odnowy parafii” (pkt 2: s. 165–175). Trzecia kwestia utożsamia się z zaobserwowaniem trudności w realizacji „systemu parafialnych komórek ewangelizacyjnych” i wskazaniem na sposoby ich przezwyciężenia (pkt 3: s. 175–181). Czwarta kwestia wskazuje na próby adaptacji metody ewangelizacji realizowanej w „systemie parafialnych komórek ewangelizacyjnych” w polskim duszpasterstwie na przykładzie nowej wspólnoty „Niniwa” (pkt 4: s. 181–187).

Recenzowane opracowanie zamyka zakończenie (s. 188–191), wykaz bibliografii (s. 192–200) oraz aneks (s. 201–223), na który składają się poszczególne załączniki, a mianowicie: załącznik 1 (s. 201–209); załącznik 2 (s. 210–212); załącznik 3 (s. 213–215); załącznik 4 (s. 216); załącznik 5 (s. 217); załącznik 6 (s. 218); załącznik 7 (s. 219); załącznik 8 (s. 220, 221) i załącznik 9 (s. 222, 223). Zakończenie stanowi próbę zestawienia w jedną całość nasuwających się po zamknięciu treści książki wniosków. Autorka przekonuje w nim, że prawdziwe były hipotezy, jakie zostały przez nią wysunięte w pracy. Konkluzję taką wysuwa i podpowiada ją czytelnikom nie na zasadzie teoretycznego rozważania, ale na podstawie przeanalizowania wniosków, jakie uzyskała na drodze badań, osobiście przeprowadzonych w parafiach, które od jakiegoś czasu funkcjonują duszpastersko w oparciu o „system parafialnych komórek ewangelizacyjnych”. Okazuje się dzięki badawczemu wkładowi Magdaleny Kudelki, że parafianie, którzy czynnie należą do ewangelizacyjnych komórek, przeżywają o wiele głębiej swą identyfikację z Kościołem, w większym stopniu niż inni czują się odpowiedzialni za jego sprawy, bo bardziej od pozostałych parafian rozumieją Kościół i odbierają go jako duchowy dom. Członkowie komórek ewangelizacyjnych czują się również mocniej

wrośnięci we własną parafię, dzielą z duszpasterzami odpowiedzialność za dzieło ewangelizacji środowiska, w którym żyją, a także przejawiają silniejsze od parafian niezaangażowanych w system komórek poczucie tożsamości katolickiej oraz większe zrozumienie dla głoszonych przez Kościół treści (por. s. 229). Bibliografia jest dosyć obszerna, a jej ogólne zestawienie wyodrębnia następujące działy: źródła biblijno-liturgiczne (s. 192), dokumenty Kościoła (s. 192), dokumenty papieży (s. 192, 193), literaturę przedmiotu (s. 193–199) i archiwum własne (s. 199, 200).

Oceniając merytoryczną wartość wydanej drukiem rozprawy doktorskiej Magdaleny Kudelki należy stwierdzić, że jest to w dziedzinie badań pastoralnych nad teologią i duszpasterskim funkcjonowaniem parafii opracowanie oryginalne, jako że poświęcone zagadnieniu stosunkowo nowemu, dotyczącemu obszaru zainicjowanych i rozwijanych po Soborze Watykańskim II poszukiwań modelu parafii na dziś, tj. parafii oddanej niezmiennemu, bo przekazanemu Kościołowi przez samego Chrystusa, zadaniu ewangelizowania i uświęcania świata, ale też parafii w sposobie i formach oddziaływania żywej oraz otwartej na dynamikę czasów, w jakich wypadło jej istnieć i pełnić misję, w której nie może być zastąpiona przez żadną inną rzeczywistość. Autorka przez wydanie drukiem omawianej książki udowodniła, że badaną przez siebie problematykę nie tylko zgłębiła w stopniu zaawansowanym, ale że potrafiła ją uczynić przedmiotem opracowania o charakterze teologicznopastoralnym. Jasny w jej opracowaniu jest cel merytoryczny, jaki sobie wyznaczyła i osiągnęła na drodze przeprowadzonych przez siebie badań i zdobytych na ich podstawie rezultatów, które z chwilą opublikowania stają się bogactwem wszystkich zainteresowanych zagadnieniem – zarówno teoretyków (a więc tych, którzy zajmują się w swych dociekaniach kwestiami teologicznopastoralnymi), jak i praktyków (a więc duszpasterzy i wszystkich czynnie zaangażowanych w eklezjalne posługi, spełniane dla dobra Kościoła i świata).

Struktura książki jest zasadniczo logiczna i równomiernie rozłożona. Jej treść w zdecydowanej części odpowiada tematowi określonemu w tytule i świadczy o odpowiednim opanowaniu techniki pisanie pracy opartej na badaniach. Rzecz jest tym godniejsza podkreślenia, że wspomniane badania zostały przygotowane i przeprowadzone osobiście przez autorkę, a rezultaty opracowane są w sposób odpowiadający szczegółowym zagadnieniom, jakie w postaci punktów (lub w większości z nich jeszcze podpunktów) wyszczególnione zostały w treści usystematyzowanego w siedmiu rozdziałach opracowania.

Ks. Andrzej Żądło, Uniwersytet Śląski